

22 ЧЕРВНЯ – ДЕНЬ СКОРБОТИ І ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ В УКРАЇНІ

КОНТРУДАР НА КЛЕВАН І ДУБНО

Згідно стратегічного плану оборони, війська прикордонних військових округів у випадку ворожого вторгнення перетворювалися у фронти. На основі Київського Особливого військового округу був утворений Південно-Західний фронт, який командував генерал-полковник М.П. Клиросом, а начальником штабу був генерал-лейтенант М.О. Пуркава.

Вже на середину дня 22 червня в штабі Південно-Західного фронту зрозуміли, що почалася війна. Сиди перебував начальник Генерального штабу генерал Жуков. 23 червня він зустрівся з командуючим фронтом генералом Клиросом. Як планів заглядав у своїй книзі, «Слогаді і роздуми» Г.К. Жуков, М.П. Клиросов допові:

«На всіх ділянках фронту тривають бої. Головна гранично запекла битва відбувається в районі Броди – Дубно – Володимир-Волинський. 9-ї і 19-ї механізовані корпуси 25 червня виходять у ліси в районі Ровно. Ми вирішили 24 червня, не чекаючи повного зосередження корпусів, почати контрудар на Клевань і Дубно».

25 червня 8-ї і 15-ї механізовані корпуси нанесли контрудар у вказаних напрямках. Він для противника був несподіваним, бо вважалося, що після зброї стрімкого наступу частини Червоної Армії швидко деморалізовані. Поповнені удари наносилися в напрямку Дубна. Туди підійшли 63-й стрілецький і 19-й механізовані корпуси.

В районі Дубно діяв 48-й механізований корпус Клейста.

Відомо, що улюбленою тактикою німецьких генералів було застосування танкових клінів, якими вони розривали оборону і здійснювали оточення військ противника. Ця тактика успішно спрацювала у війні з Польщею і Францією. Починаючи війну проти СРСР Гтлер, звичайно, не відмовився від неї. Однак зауважимо, що територія Польщі та інших країн Європи, завойованих на цей час Німеччиною, не витримувала ніякого порівняння з безмежними просторами СРСР. Тому Гтлер і прагнув розгромити основні сили Червоної Армії неподалік кордону.

Положення на цьому фронті у танкової групи Клейста складалося настільки загрожуючим, що він був змушений перекидати сюди резерви.

27 червня названі вище радянські частини нанесли гтлерівцям такої відчутний удар, що командуючий німецькою групою армії «Південь» Рихтгофен змушений був зосередити для його відбиття сили всієї авіації і перекинути сюди резерв – 55-й армійський корпус, що, власне, і врятувало танковий клін Клейста від розгрому.

Битва продовжувалася і 28 червня. З обох сторін були лобові удари, шквально вогонь артилерії.

Це був перший великий контрудар по гтлерівцях під час війни. Він показав, що якщо на інших ділянках фронту були організовані подібні контрудари, то просування противника не було таким стрімким.

Прийшли окупанти.

Початок війни супроводжувався масованими бомбовими ударами з повітря. Згадайте слова знаменитого колісника: Київ бомбили, Нам об'являли, що не почалася війна.

Падли бомби 22 червня і на Клевань (район залізничного вокзалу), Рівне, Дубно, Млинів (військовий аеродром). Особливо нищівного удару було завдано по Здоленківському залізничному вузлу.

Колісний фронтник Г.П. Саско, мешканець Зорі, задує: Пам'ятаю чортівні німецьких літаків на Клевань, тодішній райцентр. Паніка почалася велика. Працівники військомату та інших установ повітали, залишивши народ напризволяще. Казали, що значна частина начальників під час нальоту ховалися в річці за Клеванським замком, стоячи по шию у воді. Пізніше нам допікали, чого ми, молоді хлопці, залишилися під нічними і не стали до лав Червоної Армії. А як же це ми могли зробити в тих обставинах, які склалися? Влади нікої... Куди йти, до кого звертатися?

В словах ветерана – іржа правда перших днів війни. Зауважимо, що у Клевань окупанти вступили 3 липня, а в Рівне ще раніше, 28 червня. Так сталося в результаті особливий конфігурації фронту, яка склалася на кінець червня.

Четвертого липня, після ретельного обшуку будинків селища, фашисти зігнали на базарну площу майже двісті мешканців Клеванинської національності. Було виставлене оточення з автоматників, іншим жителям Клеванин наказали знаходитися у домівках. Почалися черги купувати, через декілька хвилин все було закінчено. Так починався «новий порядок» на окупованій території.

Але що боти до кінця об'єктивними, не можна замовчувати і те, що значна частина жителів Клеванин, які відверто роззарилися у владі «перших совєтів» (так в народі називали радянську владу, яка встановилася 17 вересня 1939 року після вступу Червоної Армії в Західну Україну). Просиували ці «совєти» до окупації краю німцями в червні – на початку липня 1941 року вітали німецькі війська як визволюючі від більшовизму. Вітали з хлібом-сіллю.

РОЗПОВІДАЛИ ВІЙНА.

ЦИФРИ І ФАКТИ

У Червоної Армії на початок червня 1941 року нараховувалося 2.783.711 військослужбовців. На 1 липня 1943 року чисельність радянських збройних сил становила вже

11.449.409 чол. На фронті у цей час було 7.063.702 людини. У госпітальях лежало понад 800 тисяч людей.

Найбільших втрат Червона Армія зазнала на початку війни, у літній компанії 1941 року, коли за добу приблизно виходило із строю 24 тисячі людей і в 1943 році пильноосинньої кампанії, коли щодобові втрати становили 27 тисяч людей. Шмисця на фронт для поповнення відправляли 600 тисяч чоловік.

На початку війни беззперечно німецька авіація переважала нашу Головним чином – озброєнням. У німців винищувачі були озброєні гарматами. У нас, в основному, кулеметами, причому, звичайного русичинного калібру. Тому кількісна перевага в літаках Червоної Армії повністю нівелювалася кращими бойовими показниками «Люфт-ваффт». Дальність польоту і висоти у німецьких бомбардувальників також була вищою, хоча бомбові навантаження у наших літаків переважали.

Лютьчик І.І. Іванов 22 червня 1941 року таранив німецький бомбардувальник в районі Дубно. Це був перший таран у війні. Помертвено І.І. Іванову було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

На початку війни наші танки з'єднання у битві в районі Дубно вели бойові дії без прикриття авіації, адже противник, значно наші аеродрами, з наміром знищити сотні наших літаків, в першу чергу винищувачів, і отримав панування в повітрі. Не було у танків так само взаємодія з піхотою і артилерією. Катастрофічно не вистачало пального.

До грудня 1941 року від частин із з'єднань першого ешелону, що прийняли на себе удар 22 червня, залишилося 6-7 відсотків особового складу. По-суті, з агресором воювала вже нова по складу армія.

По кількісних показниках нашої армії на 22 червня не було рівних у світі, тільки по танках і літаках ми переважали збройні сили Німеччини, Японії, Італії, Румунії і

У Війни своє обличчя...

Фінляндії разом взяті. А також і по артилерії. Але при такій силі військової техніки, не вистачало засобів її обслуговування і ремонту; автомобілів для доставки пального, боеприпасів і запасних частин, механічної тяги (тракторів) для артилерії, радіозасобів та інженерних озброєнь. В результаті, в мирний час значна частина танків і літаків знаходилася на ремонті. А з початком війни, із-за нестачі пального, техніку доводилося знищувати, щоб не залишити ворогові.

На 22 червня 1941 року в країні проживало понад 200 мільйонів жителів, а на початок 1946 року залишилося лише 167 мільйонів. Таким чином, можна дійти висновку, що в роки війни загинуло 37 мільйонів радянських громадян, мирних жителів і військослужбовців.

Як бачимо, ця сума цифра значно перевищує колісний 20 мільйонів, які фігурували у часі Брежнєва, і 27 – якими оперують тепер.

З початку війни і до липня 1944 року на укомплектування Червоної Армії було передано 975 тисяч в запас ГУЛАГУ, включаючи звільнених за відбулуттям терміну покарання.

Чи знав Сталін про план «Барбаросса»? Згідно опублікованих архівних документів тієї пори можна з певністю сказати, що його зміст (фрагментарно) Сталіну був відомий з багаточисленних повідомлень спецслужб, військово-розвідки, дипломатичної інформації. Але його резолюції на полях вказують на те, що він вперше не хотів вірити у близький початок війни. Трагічна дата 22 червня 1941 року тісно пов'язана із колосальною ціною цієї помилки, запозичкою якої стали всі народи колишнього СРСР.

За роки війни Україна втратила 8 мільйонів чоловік, що становить п'яту частину населення. З них 2,5 мільйонів чоловік загинули в боях, 5,5 мільйонів – це знищені військовоополонені і цивільні особи.

ВЕРСІЯ, В ЯКУ Я НЕ ВІРИУ

Володимир Резун, колишній радянський офіцер, військової розвідки, втілюю у Велику Британію, став досить відомим письменником під псевдонімом Віктор Суворов. Він написав багато книг. Нагадаю назву деяких: «Аркварум», «Спецназ», «Криголам», «День «М»», «Остання республіка», «Розповіді Візовителя». Книги популярного автора буквально заповнили книжний ринок України. Так от, Віктор Суворов у своїх писаннях намагався довести, що не фашистська Німеччина Гтлер планує на чолі із Сталіним трохи пізніше хотів розпочати «визвольний» похід в Європу, щоб не везати там свій лад та комуністичну ідеологію. Тому «бідний» Гтлер, якому в таких умовах нікуди було подітися, і завдав превентивного удару по СРСР «чим зруйнував всі плани Сталіна і таким чином «врятував» Європу від більшовицького нашествия».

Версія, погодьтесь, цікава. Але не оригінальна. Першим висловило цю версію, відверто хвилюючись, німецький посол Фрідріх Шуленбург, коли вранці 22 червня був прийнятий наркомом іноземних справ СРСР Бренчаєвом Молотовим. Тоді він вживу сказав, в який випадок, що Німеччина оголошує війну СРСР носильні останній «порушує умови договору про ненапад, укладений між двома країнами у серпні 1939 року».

По Суворову виходить, що якщо Гтлер 22 червня не навав на нашу країну, то отруївся би він не тридцять квітня 1945 року, а десь весною 1942 року, коли Червона Армія мала штурмувати Берлін. Суворов, але він згадує читачеві свою думку, наводить сотні фактів і тисячі цифр, які на перший погляд, дійсно видаються вбвчними. Але тільки на перший погляд. Спробує за точки зору людини, яка, в силу життєвих обставин, всі-таки має певне відношення до історії, в тому числі і до військової історії, яким впливає деякі постулати, а також факти і цифри, якими оперує популярний письменник. Звичайно, це моя, суб'єктивна точка зору. Але я маю на неї право.

«Барбаросса» – план наступу на СРСР, був затверджений Гтлером 18 грудня 1940 року, тобто за шість місяців до початку війни. Якщо вірити, що більш мудрий Сталін – по Суворову – вважав СРСР повністю готовим до нападу на Німеччину з липня 1941-го, то відповідний державний детальний план повинен був би прийнятий в Кремлі не пізніше січня того ж року. Але на початку травня 1941 року єдиним радянським державним планом була «План оборони державного кордону в 1941 році».

Плану нападу на Німеччину у військових не було, так вважалося, що об'єктивно знайшовся б під час поразки Червоної Армії на початковому етапі війни, коли німці раптово до наших днів. Слогаді колісних воєначальників і перші роздуми популярніста – це не історичний документ. А ось план «Барбаросса» – реальність.

Наведу запис в щоденнику, зроблений за тиждень до початку війни Йозефом Геббельсом, міністром пропаганди Німеччини: «В Східній Пруссії я нас вост так сконцентровано, що превентивний удар російської авіації навіє нам важкі втрати. Але й на це не вистачить рішучості».

По Суворову виходить, що нападом на СРСР Гтлер рятів свою країну і Захід від комуністичної агресії. Виходить, що Гтлер, хоча і недопудит, але все-таки, якникя, рятувальник цивілізації від злодійського задуму Сталіна «Черчилія і Рузвельта, керівників Великої Британії і США, мільйонів солдових держав, письменників взагалі ігноус. Таки собі пігнемі, з думкою яких можна взагалі не рахуватися».

Отже, згідно Суворова, війну спровокував, тобто почав Сталін. А Гтлер, своїм нападом, не дав комуністам захопити весь світ. Виходить, що, цитую, «так названої великої вітчизняної» не було. А якщо не було, то значить не було 22 червня. Сталінград не було, Курський дуги не було. Значить не було і, цитую, «так званої великої народної перемоги».

В останній час я помічав, що твердження про перемогу народу, а не комунізму у війні, викликає однакову реакцію як у ортодоксальних комуністів так і у ортодоксальних-антикомуністів. Перші, здається, готові загинути, задушавши в обіймах Перемогу. Другі готові захопити її разом з комунізмом – в одній могилі.

Треба віддати належне: в «Криголамі» і книгах, що продовжують тему, декілька раз невірнано загудується, що Гтлер – людоїд і Мюнхенська змова 38-го року, яка увімкнула зелене світло світовій бойні, все-таки мали місце. Але це лише об'єктив, які в пам'яті не осадять. Не сумніваюся, що подібні «Криголами» сунуть вперед з однією метою – роздирити і потопити останні острови вітчизняної історії, на яких базується національна гордість народів колишнього СРСР. В тому числі і українського.

Що стосується овечих кожухів, танків БТ, повітряно-десантних корпусів і багато іншого, про що говориться в книгах Суворова – Резуна, можна було б написати і точніше. Кожухи німцям не потрібні були, бо війні вони планували максимум на три місяці. Тактико-технічні дані БТ значно відрізняються від вказаних у книгах. Ніколи військово-повітряні сили СРСР не нараховували одного мільйона чоловік. Це взагалі абсурд. Я міг би ще дуже довго продовжувати цей перепек. Але це мало відношення до теми, хто почав війну?

Перше вересня 1939-го і 22 червня 1941 року напевно відповіли на це питання.

І на закінчення. Книги Суворова – цікаве читво. Для невідповідного читача вони стають справжнім «відкриттям». Люди ще поки вірять дурловою мовою, А я не завжди. Хоч книги цього автора читають. Пише він, на перший погляд, дійсно переколиво.

В.НОВОСАД.